

5.2.2024

PÄÄTÖSLAUSELMAESITYS

neuvoston ja komission julkilausumien johdosta

työjärjestyksen 132 artiklan 2 kohdan mukaisesti

Serbian tilanteesta vaalien jälkeen
(2024/2521(RSP))

**Anna Fotyga, Angel Dzhambazki, Assita Kanko, Joachim Stanisław
Brudziński, Witold Jan Waszczykowski, Waldemar Tomaszewski, Adam
Bielan, Andżelika Anna Możdżanowska**
ECR-ryhmän puolesta

**Euroopan parlamentin päätöslauselmaesitys Serbian tilanteesta vaalien jälkeen
(2024/2521(RSP))**

Euroopan parlamentti, joka

- ottaa huomioon Euroopan yhteisöjen ja niiden jäsenvaltioiden sekä Serbian tasavallan välisen vakautus- ja assosiaatiosopimuksen¹, joka tuli voimaan 1. syyskuuta 2013,
- ottaa huomioon Serbian 19. joulukuuta 2009 jättämän EU-jäsenyyshakemuksen,
- ottaa huomioon aiemmat päätöslauselmansa Serbiasta ja Kosovosta, erityisesti 10. toukokuuta 2023 antamansa päätöslauselman Serbiaa koskevasta komission vuoden 2022 kertomuksesta² ja 10. toukokuuta 2023 antamansa päätöslauselman Kosovoa koskevasta komission vuoden 2022 kertomuksesta³,
- ottaa huomioon 19. huhtikuuta 2013 tehdyn ensimmäisen sopimuksen Serbian ja Kosovon hallitusten välisten suhteiden normalisointia koskevista periaatteista ja 25. elokuuta 2015 tehdyt sopimukset sekä käynnissä olevan EU:n tuella käytävän vuoropuhelun suhteiden normalisoimiseksi,
- ottaa huomioon tuellaan Serbiassa käytävän parlamentaarisen vuoropuheluprosessin,
- ottaa huomioon EU:n ja Serbian parlamentaarisen vakautus- ja assosiaatiovaliokunnan 23. ja 24. marraskuuta 2022 pidetyssä 14. kokouksessa annetun julkilausuman ja suositukset,
- ottaa huomioon 23. marraskuuta 2022 antamansa päätöslauselman Venäjän federaation nimeämisestä terrorismia tukevaksi valtioksi⁴,
- ottaa huomioon 2. maaliskuuta 2022 annetun YK:n yleiskokouksen päätöslauselman hyökkäyksestä Ukrainaa vastaan,
- ottaa huomioon työjärjestyksen 132 artiklan 2 kohdan,
- A. ottaa huomioon, että keskusvaalilautakunta julisti Aleksandar Vučićin luotsaaman Serbian edistyspuolueen (Srpska napredna stranka – SNS) vaalien voittajaksi ennenaikaisissa parlamentti- ja paikallisvaaleissa 17. joulukuuta 2023;
- B. ottaa huomioon, että oppositiopuolueet ovat syyttäneet presidentti Vučićia vaalivilpistä, erityisesti pääkaupungissa Belgradissa; ottaa huomioon, että keskusvaalilautakunta on hylännyt opposition valitukset; ottaa huomioon, että perustuslakituomioistuin ei ole vielä käsitellyt asiaa;

¹ EUVL L 278, 18.10.2013, s. 16.

² EUVL C, C/2023/1065, 15.12.2023, ELI: <http://data.europa.eu/eli/C/2023/1065/oj>.

³ EUVL C, C/2023/1066, 15.12.2023, ELI: <http://data.europa.eu/eli/C/2023/1066/oj>.

⁴ EUVL C 167, 11.5.2023, s. 18.

- C. ottaa huomioon, että Euroopan turvallisuus- ja yhteistyöjärjestön demokraattisten instituutioiden ja ihmisoikeuksien toimiston (Etyj/ODIHR) lausunnon mukaan Serbiassa 17. joulukuuta 2023 pidettyjä vaaleja hallinnoitiin teknisesti asianmukaisesti ja äänestäjille tarjottiin niissä erilaisia poliittisia vaihtoehtoja, mutta niitä leimasi presidentin määrätietoinen puuttuminen vaaleihin, mikä yhdessä hallitsevalle puolueelle koituneiden systeemisten etujen kanssa loi epäoikeudenmukaiset olosuhteet; ottaa huomioon, että ODIHR:n loppuraporttia ei ole vielä esitetty; ottaa huomioon, että kansainväliset tarkkailijat raportoivat joulukuun vaaleissa merkittävästä sääntöjenvastaisuuksista ja totesivat, että SNS oli saanut perusteetonta etua tiedotusvälineiden puolueellisuuden, presidentti Aleksandar Vučićin epäasianmukaisen vaikuttamisen sekä äänestämiseen liittyvien sääntöjenvastaisuuksien, esimerkiksi äänten ostamisen ja tekaistujen äänten vuoksi, ja totesivat, että yleisesti ottaen Serbian vaalit pidettiin ”epäoikeudenmukaisissa olosuhteissa”, minkä vuoksi he ovat vaatineet vaalitulosten tutkimista; ottaa huomioon, että Serbian viranomaiset kiistävät kaikki sääntöjenvastaisuudet;
- D. ottaa huomioon, että soraäänit vaalien tuloksista voimistuivat maassa oppositiojohtaja Nikola Sandulovićin jouduttua ilmeisesti Serbian turvallisuusjoukkojen raastasti pahoinpitelemäksi ja sen jälkeen sairaalahoitoon;
- E. ottaa huomioon, että tuhannet ihmiset kokoontuivat Belgradiin osoittamaan rauhanomaisesti mieltään vaatiakseen vaalien mitätöimistä ja uusien vaalien järjestämistä;
- F. ottaa huomioon, että komission varapuheenjohtaja / unionin ulkoasioiden ja turvallisuuspolitiikan korkea edustaja Josep Borrell ja naapuruuspolitiikasta ja laajentumisesta vastaava komission jäsen Olivér Várhelyi panivat julkilausumassaan 19. joulukuuta 2023 merkille ODIHR:n alustavat havainnot ja totesivat huolestuneina, että vaaliprosessiin on tehtävä konkreettisia parannuksia ja lisä uudistuksia,
- G. ottaa huomioon, että oikeusvaltioperiaate ja Serbian demokraattisten instituutioiden asianmukainen toiminta ovat edelleen Serbian liittymisprosessin keskeinen haaste;
- H. ottaa huomioon, että tarkistetussa laajentumismenettelmissä todetaan selvästi, että edistyminen perusasioissa määrittää neuvottelujen yleisen etenemistahdin;
- I. toteaa, että asiasta vastaavien viranomaisten ja kansainvälisten tarkkailijoiden odotetaan seuraavan läpinäkyvällä tavalla kaikkia uskottavia tietoja sääntöjenvastaisuuksista ja että tämä koskee myös Belgradissa ja muissa kunnissa pidettyihin paikallisvaaleihin liittyviä väitteitä;
- J. ottaa huomioon, että Venäjän hallinto on tuominnut julkiset mielenosoitukset Serbian vilpillisiä parlamenttivaaleja vastaan länsimaiden yrityksinä syrjäyttää hallitus ja orkestroida toinen ”Maidanin vallankumous”;
- K. toteaa, että vähemmistöjen oikeuksien suojelu on tärkeä osa EU:n laajentumispolitiikkaa;
- L. ottaa huomioon, että EU hyväksyi maaliskuussa 2014 Venäjään ja Valko-Venäjään kohdistetut pakotteet, joita tiukennettiin entisestään sen jälkeen, kun Venäjä hyökkäsi

Ukrainaan täysimittaisesti helmikuussa 2022; toteaa, että suurimmassa osassa jäsenvaltioita EU:n pakotteiden rikkominen on myös kriminalisoitu; ottaa huomioon, että Serbia tekee parhaillaan yhteistyötä EU:n kanssa estääkseen EU:n rajoittavien toimenpiteiden kiertämisen, joskaan maa ei ole vielä kokonaan sovittanut lainsäädäntöään yhteen EU:n yhteisen ulko- ja turvallisuuspolitiikan (YUTP) kanssa;

- M. toteaa, että Serbian tiedotusvälineillä on edelleen haasteita, kuten toimittajiin kohdistuva poliittisen painostuksen uhka ja heitä vastaan tehtyjen rikosten rankaisemattomuus; ottaa huomioon, että 18. maaliskuuta 2023 tehty Kosovon ja Serbian suhteiden normalisointia koskeva sopimus sisältää erityisiä velvoitteita, jotka molempien osapuolten on täytettävä ennen kuin niiden liittymisprosessia voidaan nopeuttaa;
- N. katsoo, että Serbiällä edelleen olevat tiiviit poliittiset, taloudelliset ja jopa sotilaalliset suhteet Venäjään herättävät kysymyksiä Serbian strategisesta linjauksesta; huomauttaa, että Serbia ei ole asettanut Venäjälle talous-, rahoitus-, kauppaa- tai energiapakotteita tämän Ukrainaan kohdistaman hyökkäyksen vuoksi; ottaa huomioon, että Serbia hyötyy edelleen kauppasopimuksista, investoinneista, energiasopimuksista ja muista sitoumuksista Moskovan kanssa;
- O. ottaa huomioon, että Serbia on ottanut vastaan tuhansia venäläisiä maahanmuuttajia, joista monet ovat ilmaisseet vahvoja Ukrainan, Yhdysvaltojen ja EU:n vastaisia mielipiteitä ja tukevat Serbian imperialistisävytteistä toimintaohjelmaa Balkanilla;
- P. ottaa huomioon, että Serbia ostaa edelleen erilaisia aseita Venäjältä ja on lujittanut institutionaalisia ja tiedusteluun liittyviä siteitään Moskovaan sekä toimittanut Venäjän hallinnolle tiedustelutietoa Naton ja Yhdysvaltojen joukoista alueella; ottaa huomioon, että se auttaa kouluttamaan agenteja ja sabotöörejä, valmistautuu laajempaan alueelliseen epävakauteen ja syventää riippuvuuttaan Venäjästä;
- Q. ottaa huomioon, että Moskova on palkannut satoja serbialaisia varusmiehiä, jotka voidaan sijoittaa välittömästi Ukrainaan; huomauttaa, että parhaillaan ollaan perustamassa ”serbialaisyksikköä” osaksi Venäjän 106. kaartin laskuvarjodivisioonaa;
- R. ottaa huomioon, että Serbian salaisen palvelun agenttien väitetään pahoinpidelleen Nikola Sandulovićin pian sen jälkeen, kun hän oli esittänyt anteeksipyyntönsä etnisiä albaaneja vastaan tehtyjen rikosten vuoksi;
- S. ottaa huomioon, että Serbian oikeuslaitoksen riippumattomuuteen liittyy edelleen merkittäviä haasteita, kuten jatkuva poliittinen vaikuttaminen oikeuslaitoksen nimityksiin ja niiden päätöksiin kohdistuva ulkoinen painostus;
1. odottaa, että Etyjin/ODIHR:n lopullisen raportin hyväksymisen jälkeen Serbia panee nopeasti täytäntöön suositukset tulevia vaaleja varten; korostaa, että on tärkeää pitää kiinni oikeudesta rauhanomaiseen mielenosoittamiseen, ja painottaa, että väkivalta ei ole ratkaisu eikä sitä voida hyväksyä ja että poliisin toiminnan on siksi oltava oikeasuhteista ja siinä on kunnioitettava oikeusvaltioperiaatteen mukaisia perusoikeuksia;
 2. odottaa Serbian osoittavan selkeästi, että se etenee päättäväisesti liittymisprosessissa ja nopeuttaa työtä EU:hun liittymiseen liittyvien uudistusten täytäntöönpanemiseksi

kaikilla aloilla sekä saa aikaan todellisia ja konkreettisia tuloksia, etenkin oikeusvaltion alalla ja normalisoitaessa suhteita Kosovoon panemalla nopeasti täytäntöön kaikki EU:n tukeman vuoropuhelun mukaiset sitoumukset, mukaan lukien suhteiden normalisointia koskeva sopimus ja sen täytäntöönpanoa koskeva liite;

3. tuo jälleen esille EU:n vahvat odotukset sen suhteen, että Serbia vauhdittaa ensi tilassa toimia politiikkansa mukauttamiseksi kaikilta osin EU:n YUTP:n kantoihin ja rajoittaviin toimenpiteisiin, erityisesti niihin, jotka on suunnattu Venäjän federaatiota vastaan sen hyökättyä Ukrainaan;
4. on erittäin huolissaan Serbian ja Venäjän välisistä yhä tiiviimmistä siteistä ja Serbian kasvavasta riippuvuudesta Venäjän investoinneista ja kaupasta;
5. kehottaa Serbiaa toteuttamaan lisätoimia ja osoittamaan horjumaton poliittista sitoutumista korruption ja järjestäytyneen rikollisuuden torjunnassa konkreettisten tulosten aikaansaamiseksi;
6. katsoo, että Serbian olisi parannettava sananvapauden ja tiedotusvälineiden riippumattomuuden yleistä toimintaympäristöä, ja kannustaa Serbiaa lisäämään toimiaan sen mediastrategiaa koskevan toimintasuunnitelman panemiseksi tehokkaasti täytäntöön;
7. ilmaisee huolensa Serbian johtajien ja Venäjän viranomaisten välisistä useista korkean tason tapaamisista, myös Venäjällä; muistuttaa Serbian viranomaisia siitä, että suhteiden syventäminen Venäjään on vastoin yhteisiä eurooppalaisia etuja;
8. on erityisen tyrmistynyt Serbian lisääntyvästä yhteistyöstä Venäjän kanssa sotilas- ja tiedustelutietojen vaihdossa sekä sellaisen serbivapaaehtoisten yksikön perustamisesta, jonka tarkoituksena on taistella Ukrainassa Venäjän puolella;
9. tuomitsee jyrkästi Venäjän Serbiassa ja yleisesti ottaen Länsi-Balkanilla toteuttamat toimet, joilla pyritään heikentämään EU:n, Naton ja Yhdysvaltojen uskottavuutta ja käyttämään hyväksi paikallisväestön mielialoja alueen vakauden horjuttamiseksi entisestään;
10. kehottaa tutkimaan kiireellisesti väitettyä salaisen palvelun agenttien suorittamaa serbialaisen oppositiopoliitikon Nikola Sandulovićin sieppaamista ja kiduttamista ja saattamaan oikeuden eteen tätä koskevan määräyksen antaneet henkilöt sekä sen täytäntöönpanosta vastuussa olevat henkilöt;
11. kehottaa puhemiestä välittämään tämän päätöslauselman Eurooppa-neuvoston puheenjohtajalle, komissiolle, komission varapuheenjohtajalle / unionin ulkoasioiden ja turvallisuuspolitiikan korkealle edustajalle, jäsenvaltioiden hallituksille ja parlamenteille sekä Serbian ja Kosovon presidenteille, hallituksille ja parlamenteille.